

Ecce E. D. ! triumphavit hodie Veritas, securis ad radicem posita est, ut quod centenis lucubrationibus à filiis tenebrarum plantatum fuerat in cordibus hominum, irreformabili ac perpetuò valiturâ Clementis XI. Constitutione excinderetur. Causa finita est, Error utinam finiatur. Vive, Vale.

DISSERTATIO TERTIA.

De Sanctorum Patrum in exponendis Scripturis Sacris Autoritate.

Adcuratiùs sanè! agi à Te non potuit, neque prudentiùs, Promotor Sapien-
tissime! quàm actum à Te est, dum vindicata Vulgatæ Autoritate, ad-
ferroque de legendis Scripturis Decreto, mihi tandem Sanctionem Tridentinam,
quæ contra unanimum Sanctorum veterum consensum sacras interpretari Pagi-
nas vetat, tuendi, propugnandique Provinciam demandasti: sic enim ordine
perquàm concinno patescit, & quid legendum, & quo legendum sit modo, ne
in avia, aut devia deflectamus. Pro summa igitur, qua Sanctissimam Tridenti-
nam Synodum amplector, Reverentia, proque eadem, qua Sanctos colo veteres,
pietate, spartam hanc adsumo promptissime, & firmamenti stabilio inconcussis.

§. I. Sed ipsum Tridentinum textum recitare in antecessum juvat. Sic
autem habet Sess. IV. ad coercenda petulantia ingenia decernit sancta Synodus, ut
nemo prudentiæ suæ innixus, in rebus Fidei & morum, ad adificationem Doctrinæ
Christianæ pertinentium, sacram scripturam ad sensus suos contorquens, contra eum sen-
sum, quem tenuit, & tenet sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu &
interpretatione scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimum consensum Patrum,
ipsam scripturam sacram interpretari audeat ... Qui contravenerint, per Ordinaris
declarentur. & penis à jure statutis puniantur. Hactenus Tridentinum ... Unde
quivis cognoscit prorsus, nimium, inutilemque fore me, si quæstionis, ut ajunt,
statum multis fixurus præambulis essem; ex verbis namque recitatis obvium cui-
que est intelligere, decreto Tridetino stringi eos, qui CONTRA UNANIMEM
PATRUM CONSENSUM, & quidem IN REBUS FIDEI ET MORUM AD ÆDI-
FICATIONEM DOCTRINÆ CHRISTIANÆ PERTINENTIUM sacram interpre-
tari scripturam præsumeret.

§. II. Unum tamen præmittere operæ pretium erit, nimirum, quem signi-
ficatum illa habeant verba: *contra unanimum Patrum consensum* ... Tenendum au-
tem est cum Vincentio Lirinensi, hac lege credendum esse Patribus, ut, *quidquid
VEL OMNES VEL PLURES uno, eodemque sensu MANIFESTE, FREQUEN-
TER, PERSEVERANTER* velut quodam consentiente sibi Magistrorum consilio, acci-
piendo, tenendo, tradendo firmaverint; id pro indubitato, certo, ratoque habeatur ... Ubi
quidem recte sic distinguit Vincentius. *Nam ut doctrina aliqua (ceu Cardinalis
Peronius in sua ad Causabonum Epistola optime monet) à sanctis Patribus pro
Catholica & orthodoxa universim tradita esse credatur. minime necesse est, eam in om-
nibus Patrum monumentis reperiri. Neque enim omnes scripsere de omnibus, nec omnia
ad nos eorum scripta pervenire. Doctrina alicujus pro Catholica habendæ id erit certis-
simum indicium, cum regionis cujusque clarissimi Patres ad confirmandam eam consen-
tiant ... Sic B. Augustinus adversus Pelagianos undecim, Synodus autem Ephesina ad-
versus Nestorium decem Patribus, usque illustribus, in doctrinam unam conspirantibus
in medium adductis, universæ Ecclesiæ consensum se se repræsentare judicavit ...* Qui-
bus sic positis ad rem ipsam progredior.

§. III. Ac primo quidem illud sumo, quod ex argumenti hactenus pertra-
ctati serie, rationeque constat, causam mihi non cum aliis modo, quam cum iis
tentandam hominibus esse, qui, Catholici cum sint, Ecclesiam docentem, in Fi-
dei morumque doctrina falli nesciam esse, ultro concedunt. Quæro autem, id
qua fieri, propugnarique ratione possit, si unanimum Sanctorum Veterum in
exponendis scripturis consensum, Regulam esse fidei ab omni periculo erroris
immunem, negemus.

§. IV. Certè repulsa semel Sanctorum oranium Fide magna ex parte Chri-
sti & Apostolorum repellentur Traditiones. Neque alia enim via, nisi per san-
ctos Patres, Doctoresque, qui singulis florere sæculis, novit Ecclesia, quid
Christus Apostolique tradiderint. *Hæc igitur duo (verba sunt Melchioris Cani
L. 7. Cap. 3.) ita sunt connexa atque conjuncta, ut divelli ac dissociari non possint,
doctrina sanctorum Patrum, & Ecclesiæ traditio: quisquis unum istorum tentavit labef-
factare, alterius quæque fidem concutiat, necesse est.* Enimvero, ut idem Canus do-
cet, cum sive Concionatores, sive Scriptores omnes, qui Sanctis antiquis success-
sere,

fere, sacrae scripturae sensum populo tradiderint, juxta doctrinam à Sanctis acceptam, populus autem fidenter sensum illum acceperit, nimirum, qui concordem Sanctorum Veterum expositionem rejicit, intelligentiam, quam, hactenus Ecclesia habuit, rejicere convincitur.

§. V. Igitur erroris maximi momenti in re non potest non argui, qui sententiae, quam concors Patrum doctrina, tanquam divinam in sacris comprehensam literis tradidit semper, constanterque sumpsit, adversatur. Etenim percontari liceat, quid tandem illud sit, quo, cum peccatur, in fidem ipsam peccare homo censendus sit? ... Crediderim tum quidem certe, cum revelatum à Deo esse id negat, quod tamen evidentia revelationis divinae sigilla habet. Hæc autem sigilla, quænam sunt?.. Juvabit rem hanc ex Pallavicino obvio, accommodo tamen exemplo illustrare.

§. VI. Rex, si falsum pronuntiaret, in Regiam delinqueret Veracitatem. Rex si à suis ministris, suo nomine, litteris publicis, regio sigillo munitis, pronuntiari ea permetteret, quæ ipse pronuntiare non cogitat, in regiam pariter Veracitatem offenderet: utroque enim eventu jus esset conqueri subditis, deceptos à Rege se esse; cum ipsius permisso in eas rerum conjecti essent conditiones, ut si litteris illis fidem negarent, & contumaces, & injuriosi in Regem haberentur ... Prorsus ita se res haberet, si concors Patrum sententia falsam nobis Scripturae obtruderet interpretationem. Etenim non permetteret solum Deus, sicut Rex; sed totam hanc veri speciem, quæ ad credendum, sic esse se locutum, induceret, adjuvaret: cum jubeat, docentem audire Ecclesiam; hæc autem non doceat aliter, quàm *Patres omnes vel plures uno eodemque sensu manifeste, frequenter, perseveranter docuerunt* ... Quo autem pacto (sunt verba Pallavicini) *Deus ejusmodi fraudationem à se nobis illatam excusaret, si in rebus ad Fidem, moresque pertinentibus ita fuisset locutus, ut cuncti sacri Doctores, adeo numero spectabiles, -- scientia præcællentes, studio accurati, eorum verborum sententiam à veritate alienam intellexissent? Quis hominum vulgaris ingenii, naclus scripturae locum, significationem hujusmodi præ se ferentem, simulque cognoscens, eandem significationem tanquam dogma fidei à cunctis Ecclesiae Doctoribus comprobari, non se putabit, illius ita credendæ obligatione teneri?*

§. VII. Sed ad Synodum ipsam, cujus imperata mihi commendatio est, revertamur ... Ac volo illud ante omnia observari, tenerique animis, quod Pallavicinus monet, nequaquam propositum Patribus fuisse, ut nova nos lege coartarent, sed ut docerent solum, atque in memoriam revocarent legem antiquiorem, quam ea in re suapte natura fides imposuit; id quod ex ipso textu Tridentino palam est. Etenim quem in finem his utitur verbis sanctissima Synodus: *Et panis à jure statuti pumantur?* Certè liquido inde conficitur, id ipsum prius etiam à sacris interdictum Constitutionibus, poenisque mulctatum; adeoque novam à Concilio legem minimè statui, sed addi stimulos, ad veterem observandam.

§. VIII. Et vero est ea tam clavis, tam insignibus monumentis antiquitatis consignata, contestataque res, ut plane nesciam, quid desiderari hoc in genere demonstrationis ab viro catholico possit. Quis quæso Patrum, quis interpretum scripturae unquam fuit, qui pro indubitata sibi non eam fixerit regulam, quam ex Vincentio audivimus, quamque is velut ex omnium haustam ore posteritati transcripsit? Quis Religioni sibi nonduxit, ab recepta hac norma, si vel latum unguem discederet? Quid frequentius in omnium scriptis, si quando contra opiniones novas, atque insolitas pugnant, quàm illud tritum, ac promulgatum, *Divinarum scripturarum intelligentiam non ex præsumptione propria, sed ex Majorum scriptis, auctoritateque esse desumendam, quippe quos & ipsos ex successione Apostolica intelligentiæ suscepisse regulam* constaret.

§. IX. Sed malim ex Conciliis ipsis, dum pro sanctione Concilii ago, causam conficere ... Ordior autem à Lateranensi V., quod Tridentino citimum fuit, celebratumque sub Julio II. & Leone X. anno 1512. Et licet Theologi juxta ac Canonistæ se inter disceptent; œcumenicūnesit nec ne: in hoc tamen admisum est ab omnibus, quando inculcat, qua ratione explanari sacras paginas oporteat ... Atqui *Actione secunda* præcipit omnibus, qui Evangelicam sunt populo tradituri veritatem, ut sanctam Scripturam juxta interpretationem Doctorum, quos Ecclesia vel usus diuturnus adprobavit, explanent; nec quiquam eis proprio sensu contrarium, aut dissonum adjiciant: sed iis semper insistant, quæ à præfatorum Doctorum interpretationibus non discordant. En! quæ Tridentinum ante se vestigia legerit.

§. X. Concilium Lateranense præcesserat Synodus Florentiæ habita, anno 1439. ad tollendum schisma, quod Latinos inter & Græcos fervebat. Hac in Synodo acerrimè ac subtilissimè est disputatum *de processione Spiritus sancti à Patre Filioque*. Et inspicienti acta historica patebit, tam Græcos, quàm Latinos itend-

dem provocasse ad Patres: cum enim græci scripturæ verba sic explicarent, ut Spiritum sanctum à Filio non procedere docerent, latini statim ad Patrum provocabant Doctrinam, ostendebantque, verba Joannis 15. sic explanari ab omnibus tam græcis, quàm latinis Patribus, ut processionem Spiritus sancti à Patre, *ET A FILIO* adfererent. Notius est, quàm ut ego hic adferam, quanta contentione locus Basilii in tertio contra Eunomium libro sit agitatus, quod mira in litteris lectionis esset varietas. . . Quis hic non aperte videat, Patribus Florentiis, imo ipsis græcis schismaticis nihil tam fuisse persuasum, quàm in concordem Patrum consensum, tanquam infallibilem Fidei regulam intueri omnes oportere.

§. XI. Florentino præverat Vienneſe, anno 1311. præſidente Clemente V. celebratum. Hoc autem in eundem prorsus modum declaravit: cum enim de intelligentia illius Joannis: *Ad Jesum autem cum venissent*, quæstio esset inter fideles exorta, relataque ad Concilium, ita loquitur Pontifex: *Nos ... AD SANCTORUM PATRUM ET DOCTORUM COMMUNEM SENTENTIAM Apostolicæ Considerationis aciem convertentes, sacro adprobante Concilio declaramus* Clement. I. de summ. Trinit. Vienneſe ergo Concilium, cum de sacrarum litterarum pronuntiare intelligentia vellet, sanctos Patres quasi duces intelligentiæ sequitur.

§. XII. Ad Synodum generalem VII. progredior. Convocata est hæc Synodus anno 787. contra Iconoclastas. Sic autem Basilius Ancyranus *actione prima* inter alia pronuntiat: *His, qui spernunt MAGISTERIA SANCTORUM PATRUM, & Traditionem Ecclesiæ Catholicæ, prætendentes & adsumentes voces Arii, Nestorii, Eutychetis, & Dioscori, & perhibentes, quod nisi de veteri & novo Testamento fuerimus edocti, non SEQUEMUR DOCTRINAS SANCTORUM PATRUM, neque sanctarum Synodorum, atque Traditionem catholicæ Ecclesiæ, anathema.* Quam professionem collaudavit, firmavitque sancta Synodus. Dein *actione quinta*, cum usus imaginum erat adferendus, damnandique Iconoclastæ, recitata sunt plura Patrum monumenta; quibus auditis sic dixit Tarasius: *jam satiati sumus EX PATERNIS TESTIMONIIS, & cognovimus, quia prisca traditio est, Venerabilium imaginum erectio. Sectatores igitur sumus SANCTORUM PATRUM. Synodus dixit: sectatores, & concordēs ...* Vel me non monente advertit quivis, Patres hujus Synodi, qui, ut ex actis constat, etiam eos sibi habebant consentientes, quos suum in patrocinium adducebant Iconoclastæ, inde fidei regulam desumpſisse.

§. XIII. Quid autem Generalis VI. contra Monothelitas anno 680. celebrata Synodus? . . . Passim nota est ea hærelis, quæ sæculo VII. per schisma triennale Christi vexavit Ecclesiam, quæque tandem in sexta hac Generali Synodo, CPTana tertia fuit jugulata. . . Ad huncce conventum accedamus propius, atque oculis lustremus, qua ratione in definiendo dogmate Patres incedant. . . *Actione hujus Concilii quarta* jubet Imperator, *Agathonis Papæ, Synodique Romanæ recitari Epistolas.* Dissipicet id Macario Antiocheno; utque vim harum infringat epistolarum, mentitur ille, *scripta sanctorum Patrum* litteris hisce repugnare prorsus. Igitur *actione V. VI. & VII.* proferuntur *sanctorum Patrum Codices* tum à Macario, tum à Pontificis summi Legatis: & utrimque lecti jussu Imperatoris (ut omnis committendi fraudes præcludatur via) obſignantur. Rogantur interea Georgius CPTanus, & Macarius Antiochenus, num ea, quæ Epistolæ Synodi Romanæ & Agathonis Papæ haberent, admitterent? Et in responsum eorum! *Petimus nobis dari exemplar harum relationum; legentes enim ET CONFERENTES QUÆ IBI SUNT PATRUM SENTENTIAS, alia die responsum dabimus.* Atqui hic videas, vel ipsos devios, de Fide cum agitur, communem Sanctorum veterum sensum ceu Theſei filium tenere. Sed intro adhuc magis.

§. XIV. Induciis per medium vix non annum concessis CPTanus renovatur confessus; & statim postulat Imperator, *sanctorum veterum sententias* circa Concilii Romani & Agathonis Papæ Epistolas recitari. Recitantur: & sic tandem Georgius CPTanus cum suis fallus est ingenuè, hæc Epistolas prorsus esse conformes *scriptis sanctorum Patrum*, quæ in Archivio CPTano adſervarentur, adeoque *ita credere se se, atque confiteri.* In Macario autem detectum est, in allato à se Patrum Codice multa truncata, multa omiſſa, multa interpolata. Hinc Synodus dixit: *non convenit orthodoxis, SIC CIRCUMCISAS EXPONERE VOCES SANCTORUM PATRUM. HOC EST PROPRIUM HÆRETICORUM.* Cumque dein Macarius Synodo adquiſcere, atque juxta genuina sanctorum Patrum dicta sentire nollet, in hæc erupit verba Concilium: *Macarius se ipsum ostendit hæreticum: novo Dioscoro anathema, deponatur, exuatur, quo amictus est Pallio.* Et revera *actione X.* damnatus, depositusque est Macarius. . . En! quanta reverentia Synodus œcumenica à Spiritu Sancto directæ, adſurgat unanimi Sanctorum Veterum Consensui?

§. XV. Rem persequor. . . Concilium Generale VI. præceſſerat Synodus Romana, in laterano à S. Martino ratione Typi Constantis habita, & subin à Concilio CPTano III. confirmata. Hæc in Synodo *Secretario P. Martinus Papa* edicit: *Patrum*

Patrum sacros Codices deduci præcipimus... Quem in finem? ... Ut ex iis, tanquam fidei depositariis catholica de duplici in Christo operatione depromatur doctrina. Prælecta etiam sunt ab Exuperio Notario sanctorum Patrum scripta, velut Basilii, Augustini, Leonis, Athanasii, aliorumque Patrum eandem doctrinam adferentium Commentarii. Quibus omnibus perlectis atque inter se comparatis fertur sententia, qua Monothelitæ tanquam hæretici, hoc est, doctrinæ divinitus revelatæ, & per Patres sanctos enuntiatæ contradicentes damnantur... En! Ecclesia tanquam hæreticos declarat eos, qui doctrinas, Patrum doctrinæ adversas proferre audent.

§. XVI. Ad Synodum Generalem V. devenio. Est hæc Cptana II. in causa trium famosorum Capitulorum anno 553. coacta... collatione autem sexta lecti sunt Patres, qui olim plura, ceu universali de Incarnatione divina, doctrinæ repugnantia in scriptis Theodori consignaverant. Atque his omnibus perlectis & auditis Synodus judicavit, Theodorum, licet mortuum, tanquam hæreticum damnandum esse. Quare? ... *Quod contra PATRUM INTERPRETATIONEM, fidem, scripturamque interpretari non dubitasset.*

§. XVII. In Concilio Calcedonensi, Oecumenico quarto, anno 451. habito eadem sciscendi, decernendique adhibita ratio fuit. Leo Papa suos illuc legatos miserat, cum Epistola dogmatica, in qua Catholicam de divina Incarnatione doctrinam ex Scriptura sacra juxta sensum sanctorum Patrum luculentissime explanarat. Lecta fuit hæc Epistola in Concilio, cum adjunctis Patrum textibus, atque dictis sanctorum Veterum declarata conformis: sic enim clamant orthodoxi Patres: *Hæc est fides Patrum: ita credimus omnes: anathema, qui ita non credit* juxta Calcedonense igitur Concilium qui aliter credit, ac Patres tradunt, reus hæreseos damnatur.

§. XVIII. Inspiciamus Concilium Ephesinum, œcumenicum III. anno 431. contra Nestorium celebratum, & lustremus, qua via contra Nestorium incedant hujus Synodi Patres. Adseruerat Hæresiarcha, Scripturas sacras pervertens, duplicem in Christo Personam, negaratque, B. V. Mariam esse Deiparam: jam ecce! hanc contra doctrinam ipsa Ephesini Concilii verba: *invecti sumus in Nestorii sceleratam præsumptionem, quod sacram Scripturam se primum & solum intelligere, & omnes eos ignorasse jactaret, quicumque ante se Magisterii munere præditi divina eloquia tractassent, & præterea universam Ecclesiam errasse, quæ ex illius sententia Doctores ignorantes sequebatur.* Igitur juxta Concilii Ephesini mentem ipsa errat Ecclesia, si Patres, quos in expositione fidei, Scripturæque sequitur, à vero aberrerent. Hoc autem absurdum quis Catholicorum admittet?... Atque hoc perspectum habebat plane Joannes Antiochenus, Nestorio amicissimus: sic enim ad eum scribit: *si mens tua eundem sensum tenet, QUEM PATRES ET ECCLESIAE DOCTORES; quid contristat pium sensum congruo nomine publicare?* Ex Joanne ergo Antiocheno sensus Patrum sensus est Ecclesiæ.

§. XIX. Ephesinum antecessit Cptana I. Synodus œcumenica II. anno 381. habita... Arianis ejectis novæ in Ecclesia turbæ oriuntur: Macedoniani namque insurgunt, aliæque jam damnatæ repullulant hæreses. Igitur Cptana celebratur Synodus, & eandem definiendi regulam sequuntur hujus Synodi Patres. Teste Nicephoro Lib. XII. Cap. XV. suasor est Silinius, ut dissidentes à Concilii Patribus interrogentur, *num eos sacrorum Oraculorum interpretes, qui prius extiterint, quàm dissensio in Ecclesia orta sit, admitterent. Si idoneos eos ad declarationem, seu decisionem controversiarum putarent, statim illorum libros in medium proferri debere.* Igitur Patres tentant cognoscere, quid evocati de Veterum Scriptis sentiant: Et revera hi clamore & admiratione suam ergo illos (Patres) affectionem & pietatem indicant. Quare contra eos pronuntiatur aperte: *si testes illi (Patres) dogmatis idonei Vobis essent, facile eos quæstionem rei cujuslibet decisuros, si ipsi (evocati) in eo adquiescerent, quod ILLI de controversiis ejusmodi & senserint, & dixerint.* Niceph. l. c.

§. XX. Quid tandem Nicænum primum anno 325. contra blasphemum Arii dogma habitum?... Athanasius, qui Nicæno interfuit, & omnium fere rerum in eo gestarum Princeps, in sua ad Afros Epistola sic testatur: *Itaque illi (Ariani) verbis non ex Scriptura quidem petitis, sed pie tamen inventis convicti sunt, & condemnati... Episcopi autem non ipsi sibi verba confingentes, SED PATRUM DE EIS TESTIMONIA HABENTES, ea in Scripto suo usurparunt.* Niceph. L. 8. Cap. 22. Quare idem Athanasius Arianos in libro de decretis Synodi Nicænæ alloquens sic concludit: *Ecce nos demonstramus istiusmodi sententiam (de divinitate verbi) à PATRIBUS AD PATRES QUASI PER MANUS TRADITAM ESSE. Vos autem, o novi Judæi, & Discipuli Caiphæ! quos demum ASSERTIONUM VESTRARUM PATRES offendere valetis? imo ne unum quidem ex prudentibus & cordatis nominare potestis; cuncti enim vos averfantur, præter unum Diabolum, qui solus hujus defectionis vobis auctor fuit...* Atque hæc ex Conciliis œcumenicis. Eandem autem legisse semitam Synodos particulares, quæ ante Nicænum hinc inde ad damnandas convenere hæreses, ex monumentis Ecclesiasticis passim obvium est.

§. XXI. Igitur ex Conciliis œcumenicis, testibus nemini suspectis confeci, concordem Patrum in fidei, Scripturæque expositione consensum regulam esse ab omni erroris periculo immunem. Quod & hominis ab communione Catholica vox alieni paucissimis adhuc ostendat... Is est Beza, qui, Petavio teste, in opusculo quodam: *de Unitate divinæ Essentiæ* ea dicit, quibus suam, hoc est, Calvinii causam labefactat, Catholicamque mirum in modum confirmat. Cum enim Augustini verbis verum Ecclesiæ dogma comprobasset, *quis sano*, inquit, *homini persuaserit aliter docuisse Augustinum de Trinitate, quàm Africanas Ecclesias, & istas rursus aliter, quàm Catholicus consensus ferret, sensisse.* Præclare hoc quidem ut idem Petavius advertit, ac verissime: sed quo semel constituto tota istorum hæresis jacet, quæ adversus Romanæ Professionis antiquam, testatamque fidem, sola se *scripti Verbi* cavillatione defendit. Quare sapientissime juxta ac saluberrime (ut ad Tridentinam tandem Synodum iterum redeam) Patres Tridentini sanxere, ne quis contra unanimem sanctorum Patrum consensum Scripturas sacras explanet: *nam quidquid creditur contra sanctos Patres*, ait Synodus Toletana XV., *intelligitur aberrare à recta regula fidei.*

Et nunc Te, Eximie, Eruditissimeque Æmule! in aciem contra me descendentem expecto. Sane pro singulari tua, quam in Te veneror, eruditione profer, quidquid in partem adversam facit. Quod dum ages, occasionem dabis, veritati hætenus à me adfertæ novam lucem, novaque firmamenta conciliandi.

I M P U G N A T I O.

Scripturas sacras juxta unanimem Patrum consensum explanandas esse tam solidè tamque dilucidè demonstrasti, Laureæ Doctoralis Candidate! ut nihil in contrarium, quod vel umbram veritatis attingat, afferri valeat, quapropter de reportandæ victoriæ desperatione gaudens ac in Domino glorians, lubens libensque postulationi tuæ obsecundabo; ut argumentorum solutione eruditissima, gloriosior tibi sanctisque Patribus sit de adversariis triumphus, ac Magistralis Laureæ consecutio sit honorabilior.

Quoad Concilia, Laureæ Doctoralis Candidate! facilè conciliamur, juris id olim fuisse: nunc autem legibus his consuetudine ac præscriptione legitimâ abrogatis sua cuique postlimio rediit felix quodlibet sentiendi libertas illuminatissimis hisce temporibus, & despectâ prioris ignorantia & nimia credulitatis caligine, sedentibus in tenebris, & cæca præjudiciorum umbrâ de sequelâ Patrum, lux orta est eis, non captivant amplius irrationabiliter intellectum in obsequium Patrum, & *in suo quisque sensu*, non alieno, abundare permittitur: Rom. Cap. 14. v. 5. Id ipsum testatur quotidiana hinc & inde libros hujuscemodi etiam contra communem Patrum sententiam scribilandi ac evulgandi facultas, tanquam optima legis abolitæ interpret. -- Nec immeritò multiplicata hæcce inhibitionum legumque farrago abrogata; libertatem namque quam Deus, quam infallibilis æternæque homini asserit Veritas, Ecclesia Veritatis sponsa ritè adimere eidem quomodo possit? *Tradidit autem Deus Mundum disputationi eorum* Ecclesiastæ 3. v. 11. Ne hic mihi obtrudas distinctionum distinctiunculas, ubi lex, ubi textus non distinguit, nec nos distinguere debemus, cessaret namque omnis disputatio, si communi Patrum consensui tanquam divinis Oraculis in Theſibus ponendis, in exponendâ Scripturâ (quæ ad doctrinam, & morum nostrorum informationem exarata est velut lex luxque simul illuminans omnem hominem venientem in hunc mundum, non Patres tantum, sed & filios) nos conformare deberemus: statim res foret decisa, disputatio finita: Augustinus, Ambrosius, Gregorius &c. ita dixit, ergo ita est. Qui spiritum Patrum non habet, non habet spiritum Christi, hic non est ejus, quasi non omnes teste Apostolo Rom. 8. v. 15. *Spiritum Dei acceperimus, qui omnia scrutatur etiam profunda Dei.* 1. Corinth. v. 10.

Sanè si occurrat novus sensus neo-interpreti textui consonus, quamvis à torrente Doctorum sacrorum alienus non ideo dimittendus, quia dissonat à priscis Doctoribus. Numquid dicit Apostolus 1. Cor. 14. v. 30. *quodsi alii revelatum fuerit sedenti prior taceat*: ergo revelatio non primis magis promissa, quàm posterioribus, aliàs primos posterioribus tacere non juberet. Non ergo alligavit Deus expositionem Scripturarum sacrarum priscorum Patrum sensibus, sed Scripturæ ipsi integræ, sub infallibili Catholicæ Ecclesiæ Censura & Judicio: alioqui spes nobis & posteris tolleretur, exponendi Scripturam sacram, nisi transferebendo, ut ajunt de libro in librum, ingenia nostra damnaremus, judicio nos privaremus proprio, oculis cæci, videremus alienis, Patres dominarentur fidei nostræ. Leges autem interpretandi Verbum Dei nullas patitur, cum non sit *alligatum* 2. Tim. 2. v. 9.

Qua ergo tu, dic mihi, Laureæ Doctoralis Candidate! autoritate hoc facis, ut alliges verbum Dei contra verbum Dei expressum & infallibile, fallibili testimonio Patrum; fallibili inquam, non seorsim tantum (ut Cavillationem tuam præcludam) sed & Patrum simul sumptorum. Nunquid enim solidissime ac in optimâ formâ sic argumentor. Hoc discursu, qui sicut falsitatis sententiæ te tuæ convincit, ita appretiare docet, quemvis in tempore tempus; hoc horæ minutum, istud & sic pergendo à primo ad ultimum & sexagesimum minutum, seorsim simulque est irrevocabile, ergo tota simul hæc volat absque morâ, ac est irrevocabilis hora: pariformiter ergo, secundum hominem loquor, solidissime sic argumentor: hic S. Pater, iste & ille à primo ad ultimum est fallibilis, ergo omnes simul semelque, & quoad in omnibus idem.

Insuper scire velim, quamnam communem primus Pater, quamnam secundus antiquiorum Patrum in Scripturarum Exegeli fuerit secutus sententiam? utique nullam. Unde ergo probabis, majorem primis, quam ultimis in novissimis in quibus sumus temporibus, in eruendis excutiendisque genuinis Scripturæ sensibus, infallibilitatis prærogativam à Domino Deo fuisse concessam, si id ipsum Patres dicant veteres, ut revera ex ipsis ostendisti, in causa loquuntur propriâ, de seipulis sibi que invicem testimonium perhibentes, adeoque testimonium illorum non est verum.

Quamnam porro meretur fidem istud scriptorum genus secundum sanioris Critices regulas, salvâ Reverentiâ Patrum dico, qui ob Censurarum aliarumque poenarum metum non liberè sensa sua aperiunt, qui se invicem velut ovis ovem, avis avem sequuntur, aliter sentiendo quandoque aliter libertatis defectu scribendo, & nunquid id olim durantibus his ex parte Ecclesiæ libertatis compedi- bus in Scripturarum Exegeli eveire necessum fuit?

Verùm missis Patribus anxie times fidei morumque deposito, si sua cuique sit plenissima interpretandi Scripturam libertas; aut times, ubi non est timor *firmum fundamentum Dei stat*, 2. Tim. 2. v. 19. *quod est Ecclesia Dei vivi columna, & firmamentum veritatis*. 1. Tim. 3. v. 15. Rector navis Ecclesiæ, Pontifex tibi modicæ fixi fidei præsto est, de quo Christus Lucæ 22. *Simon! Simon! ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum; ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos*. Petrus solus Petra est non confirmandus à Patribus, non confirmandus à Fratribus, sed solus & unus ipse cum infallibili assistentia Spiritûs sancti confirmat omnes, quod Petro Pontificum primo dictum, utique dictum & ultimo, *quod vobis dico, omnibus dico* Marc. 13. v. 37. ut sepositâ Patrum sequelâ fortè errantes reducat, *ac imprudentium hominum obmutescere faciat ignorantiam* 1 Petri 2 v. 15. Falsas doctrinas & Exegesés stigmatè Apostolico configendo, evellat & destruat, dissipando solaribus radiis pseudo-doctrinarum tenebras, propositiones laxas censurâ notando, falsas reprobando, impias diris Apostolicis execrando, ut non ita pridem oculis nostris vidimus, auribus audivimus, Romanâ ternum dum fulmen venit ab arce; in futurum pariter non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israël supremus, universalis Episcopus secundum nominis sui ethymon & officium vigili semper oculo gregi suo superintendens, & attendens; obediendo humillimè tamen se seque in sinu piæ matris Ecclesiæ religiose continentes obedientissimi filii nunquam serpentum instar discerpent viscera matris.

Neutiquam hic omittendum arbitror, hancce commentandi libertatem ad majorem in studiis æmulationem & fidei promotionem conducere admirabiliter dum omni modo sive per occasionem, sive per veritatem ad Philipp. 1. v. 18. in Scripturarum expositionibus se se illuminant, & illuminantur hisce temporibus multi Athenienses, de quibus Act. 17. v. 21. *ad nihil aliud vacantes nisi ut discant, audiant & doceant aliquid novi*, sicque veritas solidissime contrariis juxta se positis, dum nova noveque scribuntur, evidentissime tandem elucescit; Litteraria namque hæc vexatio dat intellectum, quatenus alius sic, alius sic ibat, alia à Patribus viâ, sic tamen ut alter adjuvet alterum, viamque demonstret per arbitrarios suos Scripturæ sensus Assertionésque tum Canonicas, tum Theologicas velut gradus scalæ Jacob obliquos eos quidem ac tsansversos, ad ipsissimam & genuinam tamen pertingendi veritatem, sin secûs, viam monstrat omnibus ille, quem Christi (qui scalæ caput viâ & veritas est) Vicarium humillimè veneramur in terris.

Rem cape in exemplo: Rami arboris moveantur in contraria ventis, hi sursum, isti deorsum aut quaquaversum, quoad usque tamen arboris centro inhærent

rent motu suo contrario radicationem arboris tantum abest ut impediunt, seseque exinde cum arbore perdant, ut radices movendo, removendo identidem magis profundiusque per viscera terræ cum proprio omnibus commodo propellant, firmissime figant.

Ita & illi, qui variis & peregrinis abducuntur doctrinis, ventisque opinionum inauditarum in omni scientiarum genere velut nubes vacui circumferuntur, Ecclesiam tanquam *arborem* Dan. 4. *ψ. 7. in medio terræ, cujus proceritas contingit caelum, cujus aspectus usque ad terminos terræ, & esca universorum in eâ,* non demoliuntur doctrinarum novarum varietate radicesve evellunt, sed promovent, seque in centro unitatis Romano Pontifici eas fortè reprobanti firmiter adherendo, tenacius cum arbore illâ mysticâ implantant, irrigant fructuosius, & velut palmites in vite manentes fructus afferunt multos elucubrationum & dilucidationum mysteriorum à sæculis incognitorum: adeoque errores illorum non pertinaces sunt veluti umbræ picturarum colores pulcherrimos insigniter decorantes & elevantes.

Sed quid dices, si Patres, quorum authoritati in Scripturarum expositione omnium vis subjici ingenia, tibi audias adversari? audies equidem & miraberis.

Divus Augustinus in Proem. L. 3. de Trin. Lib. ad Vincent. Viçt. Epist. ad Hier. 19. Ep. item altera ad Marcell. 7. Epist. ad Vincent. 48. Ep. quoque alia ad Fortunatum 3tia. Denique L. 2do de baptismo c. Donatist. Cap. III. his enim locis omnibus sui Augustinus similis idem dicit & constanter nempe: præter Authores sacros, qui libros scripsere Canonicos alios omnes ita legendos, ut quantalibet sanctitate doctrinaque polleant, non ideo verum sit putandum illud, quod asseruerint, quia ipsi ita senserunt, sed quia nobis vel authorum sacrorum testimonia vel probabili ratione id persuadere potuerunt: liceréque proinde contra atque illi sentire, & salvâ honorificentia, quæ illis debetur hominibus, aliquid in eorum scriptis improbare atque respuere, hoc autem D. Augustini testimonium tam constans tamque multis locis non obscurè repetitum, si verum esse credimus, fateamur necesse est, nullum omnino à sanctis Authoribus firmum argumentum sumi posse ad Scripturæ sacræ expositiones.

En ecce opportunè mihi in hac palestrâ tecum Laureæ Doctoralis Candidate! digladianti secundat Angelicus meus Doctor D. Thomas tradens: *gladium Goliath cui non est similis alter* 1. Reg. 21. *ψ. 9.* Sic itaque inquit 1. p. q. 1. a. 8. ad 2. arg. Authoritatibus Canonice Scripturæ utitur sacra doctrina ex necessitate argumentando: authoritatibus aliorum Doctorum Ecclesiæ autem probabiliter arguendo, atque ejus rei causam etiam subdit, quod innititur fides nostra revelationi factæ, iis, qui Canonicos Libros scripserunt, non autem revelationi, siqua fuit aliis Doctoribus facta. Quod si duo hi testes clarissimi contemnuntur, si ratio quoque D. Thomæ contemnitur, rationibus certè aliis minimè contemnendis idipsum confirmari potest, nam si in Libro Canonico una quælibet falsitas inveniretur, totius libri certitudo interiret. Cum ergo in libris sanctorum Scriptorum unam & item alteram falsitatem liceat reperire, etiam in his, quæ ad fidem pertinent, consequens est, quod Ss. Scriptoribus certam fidem habere non sit necessarium, aut nos in Scripturarum expositione ad eorum sensum constringere. --- Scio inquit Hieronymus in Epist. ad Theophil. advers. Joan. Hierosolym. me aliter habere Apostolos, aliter reliquos Tractatores, illos semper vera dicere, istos in quibusdam ut homines aberrare. Sed simulatum plus satis est. Nunc ergo juvat dimittere larvam.

Objiciendo hæc ego pro more hujus Actûs inauguralis larvatus Philisthæus temerè ausus sum ore incircumciso *maledicere* summè Venerabili exercitui Ss. Patrum *Dei viventis* 1. Reg. 17. *ψ. 36. & factus sum insipiens,* fateor, cum Apostolo 2. Corinth. 12. *ψ. 11. vos me provocando coegistis;* quod ergo insipienter in hac substantia materiæ locutus sum, sapienter & sapientissime resolve, Laureæ Doctoralis Candidate! quod pro tua eruditione insigni facies utique; & *idipsum* de reverentia Patrum in expositione scripturarum dicemus ambo, dicemus omnes, & non erunt, ut monet Apostolus 1. Corinth. 10. *schismata, erimus autem perfecti in eodem cum Patribus sensu & in eadem Sententiâ.*

RESPON-

R E S P O N S I O.

Cum impugnando id plane effeceris, Vir Eximie, Eruditissimeque Æmule! quoddam à Te, ut ita fieret, ego flagitaram; singulari sane me Tibi officio devinxisti: occasionem namque dedisti, hactenus à me dicta deducendi, illustrandique... Quamobrem Tua statim lic adgredior argumenta, ut singula punctatim sim perstricturus, profligaturusque.

§. I. Primo igitur ais, quæ contra Patrum doctrinam sacras interpretari paginas vetat, legem præscriptione legitima modo abolitam, & cuiuscunque novaturiendi adsertam esse libertatem... Hunc sane, nisi vehementer meus me fallit animus, tua, quæ ab initio ponis, significatum habent. Quod cum sarcastice prolatum à te sit, morari me non debet. Nosti enim Vir Eximie! plures esse leges Ecclesiæ sanctissimas, quæ non observantur: sed & nosti, quantum hæc duo inter se differant: Lex non observatur, & Lex non obligat. Quod primum quidem jam passim fieri cernas. Hæc autem, quam homines sibi sumunt, licentia tantum est, ut tuta legis abrogatæ sit interpretatio, quin potius via recta ad omne erroris lupanar deducat.

§. II. At libertatem id hominum genus, si superis placet, postliminio sibi repetit, quam Deus homini adseruit: tradidit enim Deus Mundum disputationi eorum! --- Intelligo; sed simul adverto, hos Aristarchos ejusdem conditionis cum despectissimæ sortis hominibus esse, cum hominibus, inquam, qui ut nefandos suos in genere morum tueantur errores, Scripturas sacras in erroris sui munimentum detorquent. Sed de primo argumento, quod indignationem potius, quam responcionem meretur, jam satis. Nam quæ de spiritu (ut ego intelligo) privato addis, prætereo, cum mihi non cum Protestantibus, sed Catholicis conficienda sit causa. De Patribus autem seorsim sumptis, de quibus Tu ibi, sermo erit postea.

§. III. Addis dein, scripturæ sensum, si novus, textuique conformis, quamvis à Sanctorum alienus torrente occurrat, haud esse dimittendum; neque enim alligasse Deum sacrarum scripturarum expositionem priscorum Patrum sensibus. Quod quidem argumentum ex parte desumpsisti ex Cajetano, qui graves de hoc Melchiori Cano pœnas dedit. Quanquam, ut ingenue fatear, modestiæ hic limites excessit Canus, Cajetanum summæ arguens criminis, cujus tamen ipse piaculum haud contraxerat. Neque enim adeo temerarius fuit piissimus juxta ac doctissimus ille Vir, ut *CONTRA unanimum sanctorum Patrum consensum* sacras fas esse diceret interpretari scripturas; sed id solum adseruit, prohibitum non esse, novam interpretationem præter Patrum expositionem in medium proferre. Sic sane Cajetanum vindicant Viri duo gravissimi, Pallavicinus, & Natalis Alexander. Pergis: hoc ergo si non liceret, spes nobis tolleretur, sanctas exponendi Scripturas.

§. IV. Sed, ut ab ultimo ordiar, fallis sane, Vir Eruditissime! nam imprimis libertatem Synodus Tridentina, cujus sanctionem propugnavi, suo decreto haud ademit viris eruditis, novas scripturæ sacræ depromendi expositiones, modo Ecclesiæ sensui, Patrumque universitati, atque consensioni non repugnent, in Fidei morumque rebus. Et sane plures sunt scripturæ loci, imo integri libri, in quibus interpretum diligentiam desiderat Ecclesia. In his ergo doctus interpres eruditionis, ingeniique monumenta relinquere potest posteris. Dein in illis ipsis, quæ antiquorum studio, diligentiaque sunt elaborata, utilissimam collocare quis operam valet. Possumus enim, ut Canus ait, vetustis novitatem, obsoletis nitorem, obscuris lucem, fastiditis gratiam, dubiis fidem, omnibus naturam suam, & naturæ suæ omnia conciliare. Quam in rem elegantissime ait Vincentius Lirinensis: *quodcumque igitur in Ecclesiæ paradiso, Dei agricultura, Patrum labore satum, hoc idem filiorum industria colatur, floreat, maturescat, proficiat, perficiatur. Et prisca illa caelestis philosophiæ dogmata à posteris excurentur, limentur, poliantur. Sed nefas est, ut commutentur, detruncentur, mutilentur, humanorumque ingeniorum quasi extranea additamenta recipiant. Accipiant, licet, evidentiam, lucem, distinctionem, sed retineant necesse est plenitudinem, integritatem, proprietatem.*

§. V. Quod autem dicis, non alligasse Deum Expositionem scripturæ sacræ priscorum Doctorum sensibus, ubi de Fidei morumque doctrina est sermo, falsum est, si omnes in eandem sententiam concurrant Patres. Universi namque
Catho-

Catholici sensum tenentur Ecclesiae sequi. Atqui ego copiose explanavi antea, sensum Ecclesiae esse, qui est Doctorum Ecclesiasticorum omnium. Hanc certe Regulam, quia despexit Origenes, in varios deflexit errores. *Hic idem tantus, ac talis (inquit Lirinensis) dum gratia Dei insolentius abutitur, dum ingenio suo nimium indulget, sibi que satis credit, cum parvi pendit antiquam christianae Religionis simplicitatem, dum se plus cunctis sapere praesumit, dum Ecclesiasticas Traditiones & Veterum Magisteria contemnens quaedam scripturarum Capitula novo more interpretatur, meruit, ut de se quoque diceretur: si surrexit in medio tui propheta.*

§. VI. Quod nunc ex Paulo addis testimonium, illud prorsus praeter rem est, neque locum hic habet. Enimvero, ceu Ambrosius ait, *traditio synagogae est, quam nos Paulus vult sectari, ut seniores dignitate, disputent sedentes in Cathedris, sequentes in subselliis, novissimi in pavimento supra mattas; quibus si quid revelatum fuerit, dandum locum praecipit, nec despiciendos, quia membra Corporis sunt.* Quae tandem subjungis, sic Patres dominari fidei nostrae, sic nostra nos damnare ingenia, privareque judicio, levia sunt. Patres namque divinam nobis revelationem, ejusque genuinum proponentes sensum, non id proponunt, quod invenerunt ipsi; sed quod ab Apostolis, & hi à Christo acceperunt. Sed de hoc uberius statim.

§. VII. Molestè nunc percontaris, Vir Eximie! qua ego autoritate id faciam, ut fallibili Patrum testimonio verbum Dei alligem. Neque enim Patrum testimonio Dei Verbum alligavi; sed à Magistris hisce tanquam fidei depositariis genuinum Dei verbum accipere nos adserui; hoc est, ab his nos Patribus habere, quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditum est. Hi namque acceptum servarunt depositum, atque summa fide ad nos transtulerunt. Gravissima hanc in rem sunt Lirinensis verba: *Quid est depositum? depositum id est, quod tibi creditum est, non quod à te inventum: quod accepisti, non quod excogitasti: rem non ingenii, sed doctrinae: non privatae usurpationis, sed traditionis publicae: rem ad te perductam, non à te perlatam: in qua non Auctor esse debes, sed custos: non institutor, sed Scriptor: non ducens, sed sequens. Aurum accepisti, aurum redde: nolo mihi pro aliis alia subicias. Custodi diligenter, sedulo, fideliter, devitans profanas vocum novitates, . . . quae sunt vetustati contrariae. Nulla quippe Haeresis, nisi sub certo nomine, certo loco, certa tempore remersit. Nec quisquam Haeresin instituit, nisi qui se prius ab Ecclesiae Catholicae, & antiquitatis consensione discreverit. Hoc ergo apud omnes haereses legitimum fuit atque solenne, ut profanis novitatibus gaudeant, antiquitatis scita fastidiant. Contra vero, Catholicorum hoc proprium, deposita sanctorum Patrum, & commissa servare, damnareque profanas novitates. Haecenus Lirinensis . . . Cum vero, qua nescio paritate unanimi etiam consensui Patrum nervum incidere paras, paucis sic habe: quilibet Episcopus, licet errori sit obnoxius: ast certe non omnes seu congregati, seu dispersi. Idem sentiendum omnino de universo Patrum choro. Singuli Patres ab erroris periculo haud sunt immunes: sed omnes, uno eodemque sensu manifeste, frequenter, perseveranter idem docentes, falli esse nescios fateri debet, quicumque infallibilem Ecclesiae in fidei morumque doctrina adserit Autoritatem.*

§. VIII. Tandem cum scire desideras, quam communem primus Pater, quam secundus, & sic deinceps in scripturarum Exegesi antiquorum Patrum secutus sit sententiam, lepidè sane jocularis. Sufficiet interea Tertulliani responsum L. de praescript. Cap. 21. *Quid praedicaverint (Apostoli) id est: quid illis Christus revelaverit, & hic praescribam, non aliter probari debere, nisi per easdem Ecclesias, quas ipsi Apostoli condiderunt, ipsi eis praedicando, tam viva, quod ajunt, voce, quam per Epistolas postea. Si haec ita sunt, constat proinde, omnem doctrinam, quae cum illis Ecclesiis apostolicis, matricibus, & originalibus fidei conspiret, veritati deputandam, id sine dubio tenentem, quod Ecclesia ab Apostolis, Apostoli à Christo, Christus à Deo suscepit. . . . Sic S. Ignatius Martyr, qui S. Petro Apostolo post Evodium in Cathedra Antiochena successit, ab ipsis Apostolis Dei verbum, ejusque sensum accepit, & ille dein posteritati transcripsit. Quod denique addis, Patres, si concordi Sanctorum veterum sententiae infallibilitatis praerogativam adserant, in causa loqui propria, fallis, Vir Eximie! etenim (licet ego non ex Patribus, sed ex practica conciliorum oecumenicorum definiendi methodo causam confecerim) hanc tamen praerogativam dum Patres adtribuunt Patribus, illi sic loquentes Patres ut pii loquuntur Filii, qui proin & doctrina, & ea pietate sequuntur Patres, qua optat Ecclesia, ut nos eos sequamur . . . Quod demum subnectis de constricta Patrum in scribendo libertate, prorsus nihil est: obvium namque notissimumque est, qua libertate Patres eam, quam ab Antecessoribus acceperant Doctrinam, posteritati demandarint.*

§. IX. Aliam nunc adhibes Machinam, ad Auctoritatem Patrum, si possibile esset, penitus evertendam . . . Petro, inquis, & in Petro Successoribus adpromissit Christus, Fidem ejus defecturam esse nunquam, fratresque à Christi Vicario confirmatum iri, non Petrum à Patribus. Quorsum hæc? Vir eruditissime! spiritu suo adhsit Deus Ecclesiæ, ne in fidei, morumque doctrina labatur. Atqui persæpè lapsa fuisset, si concors Patrum doctrina erroris subjecta periculo esset. Quoties enim non declaravit Ecclesia, Doctrinam Patrum doctrinam esse suam? Quoties non definivit, Doctrinam Patrum Christi, Apostolorumque esse doctrinam? omnia certe Concilia, omnes Pontifices hac via rationeque uniuersas hæreses refutarunt. Hæc ergo falli nescia Christi sponsa, hæc supra firmam ædificata Petram Ecclesia doctrinas Patrum sequitur, non quod Patrum, sed quod Christi & Apostolorum sint doctrinæ. Juvat denuo audire Lirinensem. *Sacra, ait, vetustatis auctoritate profanæ novitatis conteremus audaciam. Neque hoc sane novum, siquidem mos iste semper in Ecclesia viguit, ut, quo quisque floretet religiosior, eo promptius novellis adinventionibus contraret . . . summam nonnulla ac breuiter perstringemus, ut omnes luce clarius videant, Beatorum Apostolorum beata successio, qua via semper ingressa novas doctrinas refutarit. Intelligebant enim viri sancti, atque prudentes, nihil aliud rationem pietatis admittere, nisi ut omnia, qua fide suscepta à Patribus forent, eadem filiis consignarentur. Idque esse proprium christianæ modestiæ, ac gravitatis, non sua posteris tradere, sed à Majoribus accepta seruare. Ducatum quippe nobis præbet religio, non nos Religioni. Nec Majorum sensa, qua volumus trahemus, sed potius, quæ illa trahunt, retrahuntque, sequemur. Atque lic sequimur ipsa sensa Christi, Ecclesiæ Authoris.*

§. X. Commendas nunc interpretandi, comentandique libertatem, utpote ad Fidei promotionem egregiè conducentem. Verum sarcastice hoc à Te dici, advertit quivis, qui ad monstra, quæ nostris diebus effræuis comentandi libertas peperit, animum reflectit. Et certe, si semel admilla fuerit hæc licentia, abolendæ Religioni haud longè periculum aberit. Etenim unaquæque particula sanctarum scripturarum (ut Canus monet) humanorum ingeniorum libertati permilla, alia quoque atque alia, & omnes jam quasi ex more reliquæ humanitus pertractabuntur. Atque tum, ut sæpe citatus Vincentius ait, *sit ibi deinceps errorum lupanar necesse est, ubi erat ante castæ, & incorruptæ sacrarium Veritatis.* . . . Exemplum, quod postea adducis, adeo nihil Tibi prodest, ut potius mirum quantum auctoritatem Patrum confirmet, consolidetque. Sic enim habe. Scripturæ, fideique interpretes, quacunque utantur explanandi methodo, si Ecclesiæ Patrumque doctrinam retineant, propugnentque, utilem Ecclesiæ operam navant. At si iis doctrinæ ventis circumferantur, ut in ipsam concordem Patrum doctrinam insurgant, ceu rami vento valido ab arbore avulli à corpore abscinduntur Ecclesiæ. Quare & hoc verum est, Ecclesiam tanquam arborem à Deo plantatam eò firmiores semper egisse radices, quò validioribus perversæ doctrinæ ventis fuit agitata: id enim ex tota retro antiquitate patet, eò gloriose Ecclesiæ de hærelibus fuisse triumphum, quò superbior luxurians novator caput extulerat: Patrum namque doctrinam, quæ una, quæque Ecclesiæ doctrina erat, jugulata tum hæreses sunt, quàm primùm prodire. . . Sed de hoc plus quàm fatis.

§. XI. Tandem Patres contra Patres committis, ut saltem adparens desperatæ causæ tuæ nanciscaris Patrocinium. Igitur ad Augustinum provocas, qui in variis locis à Te citatis, sui semper similes, contendit, præter Scriptores Canonicos, alios ita legendos, ut liberum ibi habeat Lector, Auditorve judicium, quo vel adprobet, quod placuerit, vel improbet, quod offenderit. Verum, Eximie Æmule! hisce in locis Augustinum de Patribus divisim sumptis, seque inter non consentientibus loqui, ex ipso Augustino manifesta res est. Sic enim in primo adversus Julianum Libro Cap. 2., cum Julianum in fidei dogmate, de quo erat controversia, Sanctorum revincere testimoniis vellet, ait: *Non omnium de hac re sententias commemorabo, sed ponam pauca paucorum, quibus tamen nostri contradictores cogantur erubescere, & cedere, si ullus in eis vel Dei timor vel hominum pudor tantum malum pervicaciæ superaverit. Ut autem Tuum, Vir Eximie! præcludat effugium, postea addit Augustinus: alia sunt, in quibus inter se etiam doctissimi atque optimi Regulæ Catholicæ Defensores, SALVA FIDEI COMPAGE non consonant, & alius alio de una re melius aliquid dicit, & verius. Hoc autem, unde nunc agimus, AD IPSA FIDEI PERTINET FUNDAMENTA.* En genuinam Augustini de Patrum auctoritatem! --- Sed eundem Augustinum in secundo adversus Julianum libro audiamus, sic enim ibidem loquitur: *Hoc probavimus Catholicorum auctoritate Sanctorum, ac per hoc non est consequens, ut falsum sit. Tales quippe, ac tanti viri secundum Catholicam Fidem hoc verum esse confirmant, ut vestra fragilis, & argutula novitas sola auctoritate conteratur illorum.*

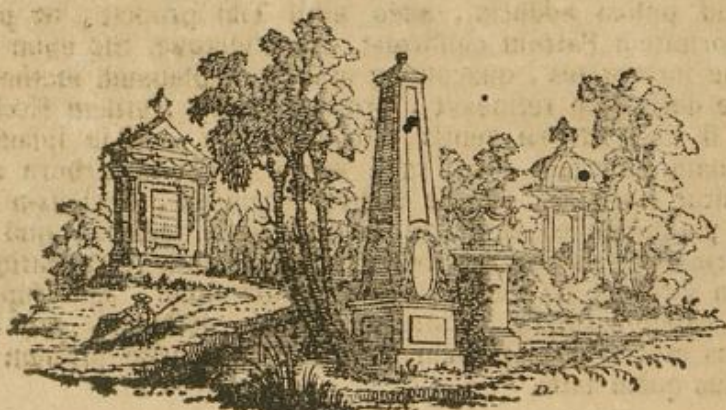

eos loqui veritas ipsa testatur. Et tandem in fine hujus libri Augustinus sui semper similes testatur, eum, qui Sanctos Veteres rejicit, universam Christi Ecclesiam rejicere. Hactenus Augustinus.

§. XII. Ad Divum Thomam pergo, ex quo Tu, Vir Eximie! tantum Tibi mutuatus esse videris subsidium. At integrum Aquinatis sensum recitasse, Te refutasse erit. Sic autem in loco à Te citato habet: *Innititur Fides nostra revelationi Apostolis & Propbetis factæ, qui Canonicos Libros scripserunt; non autem revelationi, si qua fuit aliis Doctoribus facta. Unde dicit Augustinus in Epistola ad Hieron. solis eis scripturarum Libris, qui Canonici appellantur, didici hunc honorem deferre, ut nullum Auctorem eorum scribendo aliquid errasse firmissime credam. Alios autem ita lego, ut quantalibet Sanctitate, doctrinaque præpolleant, non ideo verum putem, quod ipsi ita senserunt.* Quod igitur S. Augustinus, hoc & D. Thomas dicit, Patres nimirum divisim sumptos irrefragabilem doctrinæ suæ haud conciliare Authoritatem. Ratio demum, quam adponis, si quid valet, non magis contra Sanctos Veteres, quam contra Patres in Conciliis œcumenicis congregatos, totamque Ecclesiam valet. Atque hæc hactenus. Minuta, quæ hinc inde inspersisti, ita sunt constituta, ut ex hactenus à me dictis solutionem pronam habeant.

*Dr. Hilgenius
Heinrich Docteur
et Professor so. th. in
Jura*

§. XIII. Fixum ergo, firmumque manet, Concordem Patrum in Fideliorumque doctrina consensum infallibilem esse dirigentem Fidei regulam; à qua proin, si volumus esse Catholici, recedere non licet. Igitur cum laudato toties Vincentio concludo: *Necesse est omnibus Catholicis, qui se se Ecclesiæ legitimos filios probare student, ut Sanctorum Patrum Fidei inbæreant, adglutinentur, immoriantur: profanas vero novitates detestentur, horrescant, persequantur. Concilio enim Epbesino divinitus placuit, nihil aliud posteris credendum decernere, nisi quod sacra sibi consentiens Sanctorum Patrum tenuisset Antiquitas.*

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

